

3. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 51 народного депутата України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Указу Президента України „Про призначення А. Ситника Директором Національного антикорупційного бюро України від 28.08.2020 № 9-р/2020 – *Вісник Конституційного Суду України* – 2020 р., № 5, стор. 6.
4. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» від 16.09.2020 № 11-р/2020 – *Вісник Конституційного Суду України* – 2020 р., № 5, стор. 72.

Ключові слова: правове регулювання, Національне антикорупційне бюро, антикорупційне законодавство, корупція.

Key words: legal regulation, National Anti-Corruption Bureau of Ukraine, anti-corruption legislation.

НЕСТЕРЧУК ЛІЛІЯ ПЕТРІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
старший викладач кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури*

ДЕЯКІ ІСТОРИКО-ПРАВОВІ ПІДСТАВИ З ФОРМУВАННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ

24 лютого розпочалась повномасштабна агресія проти України з боку Російської Федерації. Хоча підготовка національної безпеки України відбувалась в незалежній Україні ще з часів офіційного «проекту Концепції національної безпеки України, яка розпочалась відповідно до Указу Президента України від 15 січня 1992 року № 41/92 і завершилася 10 березня 1992 року» [2]. У процесі роботи Президентом було прийнято рішення про формування Ради національної безпеки України. Але військові агресивні дії РФ відносно України виявились несподіваними, як для всіх українських правоохоронних органів України, так і для прокуратури.

Прокуратура України здійснює повноваження у сфері національної безпеки України відповідно до Конституції України та Закону України «Про прокуратуру України». На підставі ст. 3 Закону України «Про прокуратуру» «діяльність прокуратури ґрунтується на засадах: верховенства права та визнання людини, її життя і здоров'я, честі і гідності, недоторканності і безпеки найвищою соціальною цінністю» тощо [1]. Найважливішими прагненнями прокуратури є «права і свободи, честь та гідність людини, захист людини, її життя і здоров'я, недоторканність та безпека», що сприяє високій довірі роботи прокурорів.

З урахуванням євроінтеграційних процесів відбулись зміни у правовому регулюванні організації та діяльності прокуратури. Так, наказом Генерального прокурора від 16 жовтня 2020 року № 489 впроваджено Стратегію розвитку прокуратури на 2021–2023 роки. Актом передбачається такий важливий суб'єкт системи забезпечення національної безпеки, як воєнна організація держави, до якої входять усі силові структури держави, а також перераховані її функції.

25 березня 2021 року в Україні прийнята Стратегія воєнної безпеки (далі – Стратегія), якою визначено низку пріоритетів реалізації державної політики у воєнній сфері.

Стратегією визначено завдання, але реформи залишаються незавершеними, система військової юстиції розбалансована. виправити в реаліях сьогодення практично неможливо. Але всі злочини збройних сил РФ на території України фіксуються та документуються.

Наказами Генерального прокурора від 21.12.19 р. № 99шц та № 100шц затверджено структуру та штатний розпис Офісу Генерального прокурора, що розпочав свою роботу з 2 лютого 2020 року. Наказами генерального прокурора від 17.02.21 р. № 2ш та № 3ш затверджено структуру та штатну чисельність спеціалізованих прокуратур у військовій та оборонній сфері (на правах обласних прокуратур), які розпочали свою роботу з 15 березня 2021 року. Потім наказами Генерального прокурора утворено Спеціалізовану прокуратуру з нагляду за кримінальними провадженнями про військові злочини та у сфері оборонно-промислового комплексу (на правах Департаменту), а згодом – Спеціалізовану прокуратуру у військовій та оборонній сфері (на правах Департаменту). Також затверджено Положення про Спеціалізовану прокуратуру у військовій та оборонній сфері. У цьому наказі визначено завдання та повноваження цього підрозділу, у тому числі у кримінальному провадженні (накази Генерального прокурора від 30.04.21 р. № 135 та від 14.07.21 р. № 231) [5, с. 1-2]. Система спеціалізованих прокуратур у військовій та оборонній сфері складається із Спеціалізованих прокуратур у військовій та оборонній сфері Центрального, Південного та Західного регіонів України та Спеціалізованої прокуратури у військовій та оборонній сфері об'єднаних сил згідно до наказів Генерального прокурора від 05.02.20 р. № 66 «Про окремі питання забезпечення початку роботи спеціалізованих прокуратур у військовій та оборонній сфері (на правах обласних прокуратур)», який набрав чинності 11 вересня 2020 року [5, с. 4].

У березні 2021 року створено і затверджено перелік окружних прокуратур у військовій та оборонній сфері відповідно до наказу Генерального прокурора від 02.03.21 р. № 54 «Про окремі питання забезпечення початку роботи спеціалізованих прокуратур у військовій та оборонній сфері (на правах окружних)». Згідно з наказом Генерального прокурора від 06.04.21 р. № 82 затверджено Положення про організаційно-штатну роботу в органах прокуратури [5, с. 3]. Отже, принципи структурування спеціалізованих прокуратур у військовій та оборонній сфері та організаційні засади їх діяльності не відповідають ступеню загроз у цій сфері.

Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях щодо допуску дізнавачів, слідчих та прокурорів до районів здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях» від 03.11.20 р. (набрав чинності 26 листопада 2020 року) спричинив законодавчі умови для допуску прокурорів до цих районів з метою захисту особи, суспільства та держави. Отже, з припиненням повноважень військових прокуратур на підставі Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо першочергових заходів із реформи органів прокуратури» від 19.09.19 р. № 113-IX «на законодавчому рівні прокурори не прирівнюються до військовослужбовців чи інших категорій осіб, для яких передбачені соціальні гарантії та додатковий захист їх прав. Такий стан справ є дискримінаційним і потребує виправлення» [4].

В свій час офісом Генерального прокурора було розроблено проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо соціальних гарантій прокурорів, які здійснюють повноваження у кримінальних провадженнях щодо правопорушень, вчинених у районі здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій і Луганській областях» [5, с. 4-5], але його не реалізовано. За цим проектом запропоновано: «1) встановити зазначеним прокурорам надбавку в розмірі до 50 % посадового окладу, але не менше 20 %, за фактичний час перебування у цих районах; 2) забезпечити прокурорам право на виплату одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності; 3) включити прокурорів до переліку осіб, яким надається статус учасника війни відповідно до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»; 4) забезпечити прокурорів транспортом, засобами зв'язку, у тому числі спеціальними, засобами індивідуального захисту; 5) визначити суб'єкта виплати одноразової грошової допомоги колишнім військовослужбовцям, які проходили військову службу в органах прокуратури і після звільнення набули права на виплату у зв'язку із встановленням інвалідності» [6].

Ліквідація військових прокуратур й військової юстиції – це помилка за оцінками фахівців, що призвело до розладу військової дисципліни і військового правопорядку, на забезпечення обороноздатності України.

М. В. Баланюк зазначив, що «...неефективність державної політики та системи державного управління у сфері національної безпеки і оборони, незбалансованість і незавершеність системних реформ правоохоронної системи, у тому числі у военній сфері, зумовлюють потребу відродження повноцінної системи військової юстиції, що сприятиме зміцненню законності та правопорядку у Збройних Силах України та інших військових формуваннях, оскільки суспільні відносини у сфері будівництва, розвитку та життєдіяльності військових

формувань вирізняються особливою специфікою і складністю, що потребує крім юридичних, спеціальних знань, пов'язаних з розбудовою і застосуванням військ та проходженням військової служби» [3, с. 7].

Виходячи з зазначеного, вказуючи на численні пропозиції відносно поновлення системи військової юстиції, конкретні законопроекти не були втілені в життя, напрошується висновок, що проблема не є правовою, а стосується державної політики.

Список використаних джерел:

1. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 року // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 2–3, ст. 12.
2. Мітряєва С.І. Європейська безпека і Україна: Навчальний посібник. – Ужгород: Ліра, 2008. – 222 с. (Серія «Євроінтеграція: український вимір». Вип. 8) URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/en/infocentre/get/3708>
3. Баланюк М. В. Трансформація органів військової прокуратури в Україні: історико-правовий аналіз URL: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:nUh22gjz7xoJ:il.ippi.org.ua/article/view/254354/251570+&cd=10&hl=uk&ct=clnk&gl=ua>
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо першочергових заходів із реформи органів прокуратури: Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, № 42, ст. 238.
5. Лист офісу Генерального прокурора від 28.09.21 р. № 06-46558-20 на ім'я Шамари О. В., 5 арк. URL: <https://www.gp.gov.ua/>
6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо першочергових заходів із реформи органів прокуратури: проект закону від 29.08.19 р. № 1032. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66266
7. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту: Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, № 45, ст. 425.

Ключові слова: військова юстиція, прокуратура, система прокуратури, спеціалізовані прокуратури у військовій та оборонній сфері, військові прокуратури.

Key words: military justice, prosecutor's office, prosecutor's office system, specialized prosecutor's offices in the military and defense spheres, military prosecutor's office.

КАДЕНКО ОКСАНА ОЛЕГІВНА

адвокат, член Ради адвокатів України, Заслужений юрист України

ДО ПИТАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОПКУНСЬКОЇ РАДИ ДЛЯ РОЗПОДІЛУ БЛАГОДІЙНОЇ ДОПОМОГИ АДВОКАТАМ, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВНАСЛІДОК ВОЄННИХ ДІЙ

Введення воєнного стану в Україні [1] та повномасштабний військовий наступ Російської Федерації на нашу територію істотно змінили пріоритети діяльності всіх інститутів українського суспільства, першо-